

התורה והעולם

מטרת הפעולה

החניכים יבינו שהתורה היא מקור העולם, הבסיס והמהות שלו (על כל המשתמע מכך) ולא ספר חוקים חיצוני. לכן, ככל שנהיה מחוברים אליה יותר - נהיה קיימים יותר.

מבנה הפעולה

- א. הצפת הקשר בין התורה לחיים
- ב. הבנת הסיבות לכך
- ג. חשיפת הקשר העמוק שבין התורה לחיים
- ד. סיכום

מהלך הפעולה

שימו לב: אנחנו מתמקדים בכך שהתורה היא המקור ושצריך לחיות חיים כמה שיותר מחוברים למקור הזה - עדיין איננו מעלים את סוגיית "אז מה עם הכדורגל", כלומר: מה מקומו של החול. אם השאלה עולה - וזה הגיוני - חשוב להשאיר אותה עם מתח של 'המשך יבוא'.

א. הצפת הקשר בין התורה לחיים

תולים על קיר שלט גדול שעליו כתוב: "תורה בשבילי זה כמו..." (נספח 1), ועל הרצפה מפזרים את המשפטים שלהלן (נספח 2). כל חניך מקבל נייר קרפ. החניכים מסתובבים בין המשפטים וכמידת הסכמתם עם המשפט הם מניחים או תולים גזיר מנייר הקרפ. (מסכימים מאד - גזיר ארוך, מסכימים מעט - קצר). המשפטים: תורה בשבילי זה כמו...

חמצן- אי אפשר בלעדיה.

מחשבון- נותנת לי כלים לפתור בעיות.

מסלול מעגלי- לא מגיעים איתה לשום מקום.

חלום- לא קשורה למציאות.

תקנון בית ספר- יותר אסור ממותר.

טיפוס על הר- קשה לבצע אבל הנוף בסוף שווה הכל.

למצוא נפט- קדיחה אחת גדולה.

הוראות יצרן- מסבירה לי איך להפעיל ת'עולם.

ההפעלה הזאת עוזרת לנו לקבל מושג באיזה מצב נמצאים היושבים בחדר, ומשקפת גם לחניכים עצמם לאן הלך הרוח שלהם נוטה. בשלב זה עדיין לא מקיימים דיון.

מחלקים את החג"ס לקבוצות של חמש ומבקשים מכל קבוצה לכתוב את סדר היום שלהם (אפשר לעשות את זה גם כיחידים). לאחר מכן מבקשים מהם לכתוב סדר יום כללי של מישהו בגילם. לאחר שכל קבוצה כתבה לו"ז כלשהו, מבקשים מהם לסמן במדגיש את הפעולות שייחודיות להם כ"דתיים"- איזו פעולה נער בצופים לא היה עושה בסדר היום שלו?

דיון:

- מה ההבדל בין היום שלך ליום של בן גילך החילוני?
- מדוע זה כך?
- האם ההבדל הוא בתוספת דברים רוחניים?
- או באיך שאני עושה כל דבר?
- האם אני חי חיים באיכות אחרת כי אני מאמין, או שיש לי תוספות קטנות ביום שלי?

ב. הבנת הסיבות לכך

מקריאים את החצי הראשון של הקטע של הדתל"ש שחזר בתשובה - עד כמה אתם מזדהים איתו?

אם החבר'ה דוסיים וכל מהותם (לפחות כלפי חוץ) היא שהתורה היא תורת חיים וכו' וכו' - שואלים את אותן שאלות על החברה הדתית: עד כמה החברה הדתית לאומית בכללה חיה כך?

החברה שלנו היא במהותה חיה חיים חילוניים בתוספת תשלום מיסים.

אדם חילוני מסתכל על החבר הדתי שלו כך: הם מבליים ביחד את שעות הפנאי, הם חולמים על אותם דברים: מכונית גדולה ובית גדול. שניהם רוצים לזכות בלוטו כי שניהם מאמינים שכסף יעשה אותם מאושרים. יש הרבה אנשים שעושים מצוות הרבה יותר טוב ממני אבל תפיסתם את המציאות היא חילונית, ובשורה התחתונה אין הרבה הבדל בינם לבין החברה החילונית, מלבד תשלום המיסים: שלוש תפילות ביום, שמירת שבת, הנחת תפילין וכדומה... אז מה החילוני אומר? תודה רבה, לא רוצה חיים כאלו, מה אני צריך את זה?! אני אחיה בלי לשלם מיסים.

אם אין לנו שום איכות חיים אחרת, במה אנחנו שונים משאר הציבור? אנחנו חיים בתחושה שההלכה היא איזשהו עול: יש חיים, ובכל מיני צמתים אנחנו נפגשים בהלכות שמצמצמות אותנו...

דין:

- מדוע זה כך?
- למה התורה נתפסת כעול?
- מה זה בכלל תורה?
- מפני מה הקב"ה היה צריך לעשות אירוע כה משמעותי באמצע המדבר בשביל להוריד אותה אלינו?
- האם זו אכן רק תוספת?
- מיסים שאנחנו צריכים לשלם כדי להגיע לפיסת קרקע נוחה בגן עדן?

ג. חשיפת הקשר העמוק שבין התורה לחיים

מתחלקים לקבוצות לימוד. כל קבוצה מקבלת קטע עם פירוש אחר של "הסתכל באורייתא וברא עלמא" (נספח 3). לאחר דקות אחדות נציג מכל קבוצה מסביר את המסקנה של הקטע שלהם. תולים על הקיר בריסטול סיכום לכל קטע - ליד השלט מהמתודה הראשונה: "תורה בשבילי זה...":

- קטע מס' 1: הנורמות הנהוגות בעולם מושתתות על התורה.
- קטע מס' 2: הבניין - האדם, בנוי על פי התוכנית- התורה, ומותאם אליה.
- קטע מס' 3: התורה היא הרעיון המתממש בעולם כל הזמן. עניינו של העולם הוא התגלות התורה. מי שמרגיש שהלימוד אינו מספיק, או שהוא קצת "יבש" לקבוצה, יכול לבקש מכל קבוצה להכין הצגה קטנה או סיפור מקרה מחיי היום יום אשר מדגים את הרעיון שאותו למדו.

ד. סיכום

אחרי הדיון הכבד אשר בו הבנו שהתורה היא מקור העולם - מבחינת הנורמות הנהוגות בו, נפש האדם, וקיומו של העולם כגילוי התורה - ננסה להמחיש בצורה קלילה יותר את חשיבות הקשר למקור:

אפשרות ראשונה:

מספרים סיפור: יום אחד למשה כאבה מאוד הבטן. אמא קראה לרופא, אך הוא התעכב מאוד בגלל הפקקים. משה מתפתל מכאבים, בוכה וצורח. אמא היסטרית, ממלמלת פרקי תהילים. הרופא מגיע לבסוף וקובע שיש להבהיל את משה לחדר הניתוח. ברגע האחרון משה ניצל והמנתח מצליח לייצב את מצבו הרפואי.

בחרים שלושה שחקנים שיציגו את ההצגה בכמה אופנים - על פי דרישות הקהל: מתח/ טרגדיה/ אופרה/ במבטא צ'רקסי וכו'. נקווה מאוד שהשחקנים יצחיקו את הקהל, ואז נפנה את תשומת ליבם לכך שככל שהשחקנים בחרו באפשרות מופרעת יותר כך אבד המובן המקורי של ההצגה. אין שום דבר מצחיק בילד שמתפתל מכאבים. איבדנו את המקור, ואם מישהו מבחוץ היה מנסה להבין מה הסיפור, סביר להניח שלא היה מצליח.

אפשרות שנייה:

משחקים "מלך שוונץ". הסבר המשחק: כולם יושבים במעגל. הכיסא שבו כל אחד יושב בתחילת המשחק, ימשיך לשאת את שמו למשך כל המשחק, גם אם הוא יעבור מקום. שלושה חניכים מתוך הקבוצה (שיושבים זה ליד זה) מקבלים שמות מיוחדים - "מלך" "סגן" ו"שוונץ". מתחילים לעשות מוראל, בו כל אחד קורא למישהו, ועליו לקרוא לאדם הבא. כמובן שאסור לקרוא למי שיושב מימינך או משמאלך, או למי שקרא לך. כמובן שאסור גם להשתהות עם התשובה יותר ממספר שניות. לאט לאט אנשים מתחילים לטעות. מי שטועה עוזב את מקומו, ועובר לשבת במקום השוונץ, והוא מתחיל להיקרא שוונץ. אל הכיסא שמתפנה, זז מי שיושב לידו, וכך כל אחד מתקדם...

הרעיון הוא שההתרחקות מהמקור מבלבלת את הכל: המלך לא יודע מי הם הנתינים, לכל אחד יש הרבה יותר סיכוי להיות שוונץ - חסר משמעות, תלוש, חסר שם.

גם בהצגה וגם במלך שוונץ - כל הסדרים וההבנות תלושים, אבודים. ההצגה לא באמת מעבירה את המסר שלה, האדם מאבד את עצמו.

אפשרות שלישית: המשחק "חפצים" - עם חפצים בעלי שימוש מוגדר וברור. למשל: מה ניתן לעשות עם מסרק? במשחק אנחנו רואים שאמנם יש קיום למסרק כשהוא משמש לצחצוח שיניים - אך הקיום לא נכון, לא אמיתי. אדם או חברה שבחרים להתרחק מהמקור - מהתורה, קיימים - אבל הם אינם חיים. ככל שהמציאות קשורה יותר למקור שלה כך היא יותר קיימת. כל עניינו של המסרק הוא לסרק - כל עניינו של העולם, להבדיל, הוא קיומה, התגלותה והופעתה של התורה. התורה היא המקור שמופיע כל הזמן במציאות - לא מתנתק ולא נשאר חיצוני.

אפשר לפתוח את היחידה עם חלק מהסרט "מטריקס" שבו רואים את הקוד שמנהל את העולם. ☒

דבורה, בשיבולי זך, כמו...

חמצין-
אי אפשר
בלעדיה.

**מסלול
מעגלי-**
לא מגיעים איתה
לשום מקום.

מחשבון-
נותנת לי כלים
לפתור בעיות.

חלום-
לא קשורה
למציאות.

תקנון ביה"ס
יותר אסור ממותר.

**טיפוס על
הר-**
קשה לבצע
אבל בסוף
הנוף שווה
הכל.

**הוראות
יצרן-**
מסבירה לי איך
להפעיל את העולם.

**למצוא
נפט-**
קדיחה אחת
גדולה.

נספח 3

-קטע מס' 1:

בריא את העולם על כל פרטיה ופרטי פרטיה ועל כל ברואיה נעשתה על פי האמור בתורה. היטיב להמחיש את משמעות הדברים הגאון רבי חיים מבריסק, ואלו דבריו: רואים אנו שחוקי התורה מתאימים להנהגת העולם. התורה אומרת: לא תרצח, לא תגנוב ועוד. רציחה וגניבה הם חורבן העולם. כמו כן, על מאכלות אסורות כתב הרמב"ם שהם מזיקים לבריאות האדם. בפשטות נדמה לנו בדרך כלל שמכיוון שהדברים הנזכרים מזיקים לקיום עולם תקין, אסרה אותם התורה. באים חז"ל ומלמדים אותנו שההיפך הגמור הוא הנכון. מצד הנהגת העולם יכול היה להיות בהחלט שרציחה וגניבה יהיו קיום העולם. ומדוע הם באמת הרס לעולם? מכיון שבתורה כתוב שאלו הם דברים רעים. וזהו הפירוש של "הסתכל באורייתא" - כאשר הקב"ה בא לברוא את העולם ורצה לקבוע מה ייחשב לטוב ומה ייחשב לרע, הסתכל כיצד התורה מביטה על העניינים האלו, ועל פי זה "ברא עלמא".

קטע מס' 2:

דומה הדבר לבית מגורים גדול שנבנה בתכנון מדויק למען המטרה שהועידו לו. בכל קומה של הבנין נבנו כמה דירות שבהן חדרים מרווחים ומותאמים לצרכי המשפחה הממוצעת. חדרי שינה, מטבח, ארונות קיר, וכן שאר שכלולים שונים הותקנו בדירות, כדי ליצור תנאים מושלמים לכל מי שעתיד היה לגור בהם. והנה ביום מן הימים, לאחר שהבנין כבר עמד על תלו והוכח כבית מגורים מוצלח ביותר, הוחלט לשנות את ייעודו. במקום לאכלס את הדירות במשפחות למגורי קבע, הפכו את המקום לבית חולים. מובן מאליו, שנוצר צורך לעשות שינויים רבים במבנה כדי שיוכל לשרת את היעד החדש. הדירות שבכל קומה אוחדו ונעשו לדירה אחת גדולה. חלק מן המטבחים חוסל, ובמקומם נבנו חדרי חולים וחדרי רופאים, חדרי ניתוח וכו'. במשך השנים הוכח, כי למרות המאמצים הגדולים לשנות את אופי המבנה, היה בית החולים רחוק מלמלא את ייעודו החדש בשלמות. העובדה שמלכתחילה נבנה הבנין כבנין מגורים, עמדה למכשול בדרך להפיכתו לבית חולים. הוא הדין בענין דידן. העולם כולו נברא על פי התורה, כדי לאפשר לבני אדם לחיות חיי תורה. מסיבה זו ניתנו לאדם גם כל תכונותיו. כל זמן שהאדם חי על פי התורה, ימצאו נפשו וגופו

וכל מאוייו ותשוקותיו הפנימיים שנוצרו ונבנו על פי הנחיות התורה, את סיפוקם המלא. כשם שבניין מגורים נבנה על פי הנתונים שתרבות הדיור דורשת, כך בנינו של האדם נבנה מלכתחילה על פי ההנחיות של

התורה הקדושה. כל מי ש"יתחכם" וימצא תחליפים שונים לחיי תורה על ידי תרבויות חדשות ותורות שונות ומשונות, ימצא את עצמו מבולבל וחסר שביעות רצון, שהרי הבניין - האדם - כבר בנוי, ומאוויי הגוף והנפש כבר הותקנו בו. וכאשר ישתנה אורח החיים, ידמה הדבר לאכלוס בית חולים בתוך בניין מגורים, ולעולם לא תימצא ההתאמה.

קטע מס' 3:

התורה היא מקור העולם. לא כמו תוכנית, שאחרי שעושים את הבניין אפשר לזרוק אותה והבניין ממשיך להתקיים מפני שהוא אינו תלוי בתוכנית, ולא כמו רעיון שאחרי מימושו הוא יכול להישכח. התורה היא המקור והראשית של המציאות, וככל שמקושרים עם מקור המציאות, כך המציאות יותר קיימת.

הקדוש ברוך הוא הסתכל בתורה וברא את העולם במובן זה, שהתורה היא מקור העולם, היא הרעיון המתממש בעולם כל הזמן, ואי-אפשר להתנתק ממנו. כל עניינו של העולם הוא התקיימותה, התגלותה והופעתה של התורה, ולכן כל מה שיש בעולם רמוז בתורה.